

A gótika csodái, a vitustánc és a szabadkőművesek titka

„The Order offers esoteric instruction through dramatic ritual, guidance in a system of illuminated ethics, and fellowship among aspirants to the Great Work of realizing the divine in the human.”

Aleister Crowley: *Liber AL vel Legis*¹

Megalakulása óta gyakran gyanúsítják ellenérdekeltjei a néhai Varsói Paktum első punkegyüttesét, a SPIONS-t azzal, hogy voltaképpen egy magát rock'n'roll kém-kommandónak álcázó, önállósodott szabadkőműves páholy. Az *Új Világrend* (NWO – *New World Order*) megteremtésén munkálkodó, titkos, nemzetek feletti² összeesküvés aktív résztvevője.³ Hogy eloszlassam e képtelen vádakból adódó félreértéseket, szükségesnek látszik tisztáznom munkacsoportunk viszonyát a szabadkőművességgel, sőt, a tradicionális miszticizmus összes iskolájával és irányzatával is. Az analízis megkezdésére a franciaországi Strasbourg katedrálisánál, 1978 májusában tett látogatásunkról szóló beszámoló ad lehetőséget, amelyet hasznosnak látok a New York-i Chrysler-torony legendájának⁴ ismertetésével bevezetni.

1927. április 2-án, 52. születésnapjának éjszakáján a német származású Walter Percy Chrysler (1875–1940), a mozdonygépészből lett multimilliomos autógyáros, a Chrysler Corporation alapítója szabadkőműves szertartáson vett részt a Szabad és Elismert Szabadkőműveseknek (*Free and Accepted Masons, Grand Lodge of New York*) 6. sugárút és a 23. utca sarkán⁵ működő Nagytemplomában. A szertartás befejeztével emelkedett lelkiállapotban sétálni indult, hogy a friss tavaszi levegő segítségével feldolgozza a Páholy Nagymestere, Arthur S. Tompkins (1865–1938) beszéde ébresztette kavargó gondolatait. Nemcsak a Nagymester együttérzésre, az embertársakkal való szolidaritásra buzdító szavai varázsolták el, hanem az ugyancsak a testvériséghez tartozó finn zeneszerző, Jean Sibelius *Szabadkőműves Szertartási Zene* (*Surumarssi – Musique Religieuse*) című műve is, amelyet a különleges hangulatú zenedarab 1927. január 2-i finnországi bemutatóján közreműködő muzsikuskok, Wäinö Sola és Arvi Karvonen adtak elő a szertartás során, az oltár két oldalán felállított harmóniumokon.

A gondolataiba merült autógyáros, anélkül, hogy észrevette volna, észak-keleti irányban átszelte Manhattan szigetét. A Szt. Patrick székesegyház éjfél jelző

¹ „A Rend drámai rituálék, a felvilágosult etika rendszerében való kalauzolás, és az aspiránsok közönségének megteremtése révén ezoterikus instrukciókat ajánl az isteni az emberiben megvalósítása Nagy Munkájához.” (Aleister Crowley: *A Törvény Könyve*, 1904, Egyiptom – NL nyersfordítása)

² A SPIONS a kezdetektől nemzetek feletti (*overnational*) akciócsoportnak vallotta magát. Mivel nem voltak identifikációs problémáink, a „népet” mindig csupán absztrakt konceptnek, a nemzethez tartozás érzését a hiteles önkép hiányából adódó krónikus kisebbségi érzés következtében kialakuló, beszűkült tudatállapotnak tartottuk, és az egyén felsőbbrendűségét hirdettük a kollektíva ellenében, könnyű volt számunkra a rock poszt-babiloni szellemi testvériségéhez kapcsolódní. A világalalom megszerzésére tett erőfeszítéseink tökéletesen illeszkednek az igazi rock műfaja művelőinek alapvető ambícióihoz.

³ Valójában belénk programozott feladatunk a szerény kezdetektől fogva nem más, mint a globális ifjúsági kultúra manipulálása az új, véglegesnek szánt, minden korábbinál hasznosabb érték-hierarchia (etikum *versus* etnikum) megteremtése és megszilárdítása érdekében.

⁴ A témát, Walter Percy Chrysler naplója és korabeli újságcikkek alapján korábban részletesen feldolgoztam az artportal.hu felkérésére 2011. májusában készített *audiokalauzban*: http://artportal.hu/aktualis/audiokalauz/a_chryslerorony_legendaja_audiokaluz

⁵ A New York-i Szabadkőműves Nagytemplom két háztömbnyire van a Chelsea Hotelől (állítólág titkos alagút köti össze a két épületet), és a Halász Péter és barátai által az 1970-80-as években működtetett Squat Színház hült helyétől. A színházról és környezetéről a *Downtown Blues* című könyvemben (2006, Nyitott Könyvműhely kiadó) írtam részletesen.

harangja az East Riverhez közel, a 42. utca és a Lexington sugárút sarkán, a Turtle Bay-nak (Teknősbéka-öböl) nevezett városrészben, egy üres telek⁶ előtt állította meg. Az éber álmodozásából magához térő autógyáros árokszerű mélyedés szélén találta magát. A mélyedés az egykori DeVoor's Mill patak feltöltött medre volt. Körülnézett a holdfényben és meglepődve vette észre, hogy a város épületei lassan átlátszóvá válnak, majd eltűnnek, hogy átadják helyüket az erdővel benőtt szelíd domboknak, amelyek az európaiak érkezése előtt Manhattan szigetét borították. A dombok hajlataiban patakok csörgedeztek az East River és a Hudson folyók irányába. A lábai előtt húzóódó árok is megtelt kristálytisza, csobogó vízzel, visszaváltozott patakká. A patak túlsó partján csuklyás köpenybe burkolódzott alakot látott közeledni. Észrevette, hogy a közeledő a szabadkőművesség szimbólumát, kőműves körzöt és derékszögű vonalzót szorít a szívéhez. A patakpartra érve az egyre tisztább kontúrokkal kirajzolódó alak hátrtolta csuklyáját, felfedte arcát. A páholya gyűléstermében függő képre emlékezve Mr. Chrysler azonnal felismerte: E. Mester, teljes nevén Erwin von Steinbach (1244–1318), a *Liebfrauenmünster*, a strasbourg katedrális építészé, az 1275-ben alapított első német szabadkőműves páholy alapító Nagymestere állt előtte a holdfényben. A jelenés bal kezével a testvériség egyezményes jelét mutatta, és nagyon távolról érkező hangon kimondta a titkos jelszót, amellyel közösségük tagjai üdvözik egymást: „Bóáz!”⁷

A 142 méter magas strasbourg katedrális északi tornya 1874-ig a világ legmagasabb épülete volt. Homlokzatának elforgatott nyolcszögekből

⁶ A telket a jótékonyágáról is híres Peter Cooper iparbáró, feltaláló, az első amerikai gőzmozdony tervezője és építője ajándékozta 1859-ben az általa alapított Cooper Union művészeti és technikai főiskolának, amelynek diákjai az alapító jóvoltából tandíjmentességet élveznek mindmáig. A főiskola a teknősbékák egykori költőhelyén irodaépületet emelni szándékozó William H. Reynolds vállalkozónak lízingelte a területet.

⁷ A Bóáz héber eredetű férfinév, jelentése: erős, erő van benne, őbenne (az) erő. Bóáz *Rúth Könyve* (héberül: *Megillat Ruth – Rúth tekerése*), a *Héber Biblia* (*Tanakh*, az *Ószövetség Könyve*) harmadik része (*Ketuvim, Iratok*) második egységének, az *Öt tekerés* (héberül: *Hamesh Megillat* vagy *Chomeish Megillás*) egyikének jelentős funkciókat ellátó szereplője. *Jeremiás könyve* (52:21–22) és a *Királyok könyve* (7:13–22, 41–42) szerint „Bóáz” volt Salamon jeruzsálemi temploma bejárata felett magasodó két, rézből, vagy bronzból készült, körülbelül 180 cm átmérőjű, 8,2 méter magá, 2,4 méter magasságú, gránátalma – motívumokkal díszített, tetejükön lilium-motívumból komponált koszorúval ellátott oszlopfővel megkoronázott front-oszlopa közül a baloldali neve. A másik oszlopot „Jáchin”-nak (héberül יָכִין, jelentése „Alapítás”) hívták. Az oszloptörzseket lilium-motívumokkal dekorálták. Néhány, a *Talmudot* kutató rabbi Bóáz-t a bölcsességéről és igazságosságáról nevezetes lbzan betlehemi bíróval azonosítja. A szabadkőművesek számára a „Bóáz” Salamon király templomának szimbolikus, szellemi értelemben vett újjáépítését jelenti. Erre utal az is, hogy néha az egykori templom másik oszlopa, „Jáchin” nevét használják titkos köszöntésül. Templomaikban az oszlopok mása általában az oltár két oldalán áll. A román stílusú toszkánai Santa Maria Maggiore templom bejárata előtt két szabadon álló oszlop utal Bóázra és Jáchinra. A jóskok által is használt tarokk (*Tarot*) kártyák néhány variánsán a Főpapnő figuráját Bóáz vagy Jáchin reprezentálja.

888: Letter to=from Bardo – IV. 5 (Chrysler 01)

888: Letter to=from Bardo – X. 9 (Strasbourg 01)

szerkesztett geometriai struktúrája az összes szabadkőmíves szimbólumot tartalmazza. A homlokzaton sorakozó szimbólumok nevének német nyelvű kezdőbetűit jobbról balra olvasva az egyiptomi *Halottak könyvéből* (*Reu nu pert em hru*) vett idézethez jutunk: „Hódolat neked a szépség koronáját viselő Napisten, ahogy kiemelkedsz hajnalban a sötétségből és ragyogásod megtölti élettel lelkemet, és tudással mindazok szívét, akik felismerik hatalmadat.”

Az autógyárost elvarázsolta a jelenés. Naplójában azt írta később, hogy nem emlékszik rá, hangosan vagy csak magában igazolta vissza a titkos jelszót. Tisztán emlékezett viszont a rég halott német Nagymestertől kapott utasítás minden szavára: „Horus akarata, hogy ezen a helyen építsd fel tornyát. Legyen ez a torony az összes tornyok közül a legmagasabb a te idődben. 77 emeletét koronázzák ívek, amelyeknek fénye soha se halványodjék el. És ez az építmény ne nehezédjék Föld Anyánk testére, hanem lebegjen felette, Osiris megszentelt terében. Ne a magad dicsőségére, hanem utódaid hasznára építsd a tornyot. Ha betartod ezeket az utasításokat, és tisztességesen bánsz munkása-

iddal, könnyű lesz majd halálad, tíz évvel és 90 nappal tornyod felépülése után. Nevedre pedig tisztelettel fognak emlékezni évszázadokon át.” Mr. Chrysler naplója szerint ezután pergamenre rajzolt építészeti tervet mutatott neki E. Mester. A rajz minden vonala ragyogni látszott a sötétben, összes részlete kitörölhetetlenül rögzült agysejtjeiben. Egy éjszakai madár kiáltására a jelenés halványulni kezdett, majd a semmibe foszlott. Amikor az autógyáros felocsúdott, már derengeni kezdtek a hajnal fényei az East River túlsópartján. Manhattan szigetének erdőkkel borított dombjai és a köztük csörgedező patakok lassan eltűntek, és újra felmagasodtak az épületek sötét tömbjei.

Látomása után néhány nappal megvásárolta a Teknősbéka-öböl lízingjét William H. Reynolds építési vállalkozótól, és felkérte a területre korábban tornyot tervező neves építész, William Van Alent (1883–1954), hogy készítse el a Chrysler Corporation székházának terveit. Az építész úgy tett, mintha hozzáfogott volna a tervezéshez, de néhány hét múlva valójában ugyanazokat a terveket mutatta be megbízójának, amelyek megvalósítását az öt korábban felkérő William H. Reynolds túl drágának találta. A tervek megpillantásáról így írt naplójában az autógyáros: „Hosszú ideig nem tudtam megszólalni a meglepetéstől. Van Allen lapjain ugyanazt a tornyot láttam, amelynek tervrajzát E. Mester megmutatta nekem azon a varázsos éjszakan. Ugyanazok a vonalak, ugyanazok az ívek, ugyanazok az arányok. Csak a torony tetejének karcsú oromdísze hiányzott, amelyet kérésre az építész pontosan ugyanolyannak és ugyanakorának rajzolt meg, mint amilyenek E. Mester rajzán láttam. A misztikus kapcsolat azonnal nyilvánvaló lett számomra. A terveket változtatás nélkül elfogadtam.”

A torony építése 1928. szeptember 19-én kezdődött. Több ezer munkás dolgozott az építkezésen, de a frenetikus munkatempó ellenére – hetente négy emeletet húztak fel – egyetlen baleset sem történt, ami abban az időben példátlan eseménytelenségnek számított a New York-i toronyépítések történetében.⁸ Mintha isteni gondviselés felügyelte volna a Chrysler-torony emelkedését. Minden a terveknek megfelelően történt. A konstrukció során felhasznált, csaknem 400 ezer szegecs mindegyike pontosan illeszkedett az acélgerendákba és lemezekbe fűrt lyukakba. Az összes, körülbelül 3 millió 826 ezer, kézzel fektetett téglarepedés nélkül elbírta a rá neheződő, óriási nyomást. Az egyiptomi építészet jegyeit is magába foglaló, *art-deco* stílusban épült, oromdíszevel együtt 305 méter magas, 77 emeletes tornyot

⁸ Az Empire State Building nagyjából ugyanabban az időben zajló építése során öt munkás vesztette életét és több tucatnyian sebesültek meg súlyosan.

1930. május 20-án adták át. Abban az időben ez volt a világ legmagasabb épülete.⁹ A torony tetejét rozsdamentes acélból és üvegből konstruált ívekből alkotott korona díszíti, amely elsőként veri vissza a felkelő Nap fénysugarait Manhattan szigetén. Különös tény, hogy bár az épület tervezője nem tartozott a testvériséghez, a torony dekorációjának geometriai struktúrájából, a strasbourgi katedrális homlokzatához hasonlóan ősi szabadkőmíves szimbólumok olvashatók ki. Az épület földszintjén elhelyezett, a szokásosnál háromszor magasabb kirakatoknak és az első 12 emelet üveggel borított sarkainak köszönhetően a torony lebegni látszik a térben.

Bár az épület eredetileg a Chrysler Corporation székházának épült, sohasem került az autógyári nagyvállalat birtokába. A rég halott német szabadkőmíves nagymestertől kapott utasításnak megfelelően Walter Percy Chrysler a torony tulajdonjogát utódai nevére íratta. Elkövetett azonban egy számára végzetes hibát: kihasználva, hogy nem kötöttek írásos szerződést, nem fizette ki az építész honoráriumát. William Van Alen csak karrierjét tönkretéve, hosszas pereskedés után jutott hozzá megérdemelt munkadíjához. Mivel az autógyáros ebben a tekintetben nem teljesítette a látomástól kapott utasítást, rosszul bánt alkalmazottjával, nem kapta meg a könnyű halál jutalmát. 1938-ban teljes lebénulással járó agyvérzést szenvedett. Két évig tiszta tudattal, de magatehetetlenül élt még. A torkán letolt csövön keresztül pépekkel táplálták, és csak pislogással tudott kommunikálni gondozóival. A jóslatnak megfelelően pontosan tíz évvel és 90 nappal tornya felépülése után, 1940. augusztus 18-án halt meg, s gátlástalan, a haszon érdekében etikátlan cselekedetekre képes üzletemberként emlékeznek rá. Temetésén, kívánságának megfelelően, Sibelius *Szabadkőmíves Szertartási Zenéjét* játszották. Földi maradványait utolsó lakhelye, a New York állam Westchester megyéjében fekvő Tarrytown (ma Sleepy Hollows) község temetőjében épített mauzóleuma rejti. Rozsdamentes acélból öntött koporsóját vállalatának egyiptomi stílusú, szárnyas szemet ábrázoló logója és a szabadkőmíves testvériség szimbóluma díszíti. A Teknősbéka-öbölben átélt látomása emlékéért New York legszebb tornya őrzi a változó időkön át.

Reggel 10 óra körül sikerült parkolóhelyet találnunk a strasbourgi (németül Straßburg, vagy Strassburg) katedrális közelében. A kocsiból kiszállva azonnal köhögni kezdtünk. Látogató-

9 Az egy évvel később átadott, 102 emeletes Empire State Building ugyan 76 méterrel felülmúlta magasságát, de a Chrysler-torony mindmáig a legmagasabb acélgerendákkal megerősített téglalapú épület a világon

sunk idején ez a város volt Franciaország legszennyezettebb levegőjű településeinek egyike. A Rajna mindkét partján működő gyárak és erőművek ontották a füstöt, ami megrekedt a házak között, s valamilyen okból éppen a székesegyház környékén volt a legsűrűbb. A helyzetet a nagy gépjárműforgalom tovább súlyosbította. A brooklyni Greenpoint negyed kivételével, ahol 1986-tól kezdődően 10 éven át éltem, sehol sem találkoztam annyi köhögő, begyulladt szemű, bőrbetegségek és rákos kinövések által eltorzított emberrel, mint Strasbourgan. Az Ill és Rajna folyók találkozásának egykori mocsaraira épült város legalább hatezer éve lakott terület. Utcáit járva nemcsak a szennyezett levegő szúrós szagát érzi az ember, hanem a múlt bűneire érzékenyek a neolitikus kor óta itt tenyésző embertömegek orrfacsaró bűzét is. A láplakó, primitív törzseket meghódító proto-kelták Kr. e. 1300 körül létesítettek itt cölöpökön álló kunyhókból álló települést, amely a mocsarak Kr. e. 3. században történt lecsapolása után az Argenterate nevet kapta. A rómaiak Nero Claudius Drusus (Kr.e. 38–) uralkodása alatt erődítményt építettek a területen, amelyet Argenteratumnak neveztek el. A középkori latin nyelvű feljegyzésekben Argentinának nevezték a várost. A 4. században püspöki székhelyé vált települést az 5. században az alemánok, hunok¹⁰ és frankok is elfoglalták. A 9. században kapta meg a maihoz hasonló nevét – Strazburg. Hívták Stratisburgumnak, Strateburgus-nak és Strossburinak is. A 923-ban a Szent Római Birodalomhoz csatolt Strasburg gallicizált neve germán eredetű, jelentése „Város a keresztútnál”, illetve „Erőd a keresztútnál”. Fülöp (*Philipp von Schwaben*, 1177–1208), Svábia királya 1276-ban nyilvánította Szabad Birodalmi Várossá a fontos kereskedelmi gócpontot. Gottfried von Straßburg 1200 körül itt írta meg a *Tristan* című lovagregényét, amely Wolfram von Eschenbach *Parzivaljával* és a *Nibelungenlieddal* együtt a német középkor narratív

10 Az Attila vezette hun hordák a hozzájuk csatlakozott frank, gót és burgundi törzsekkel megerősödve 451-ben rohanták le Galliát. A keletrómai birodalom csapataival harcolva előbb az akkor Mediomatrix néven ismert Metz városát ostromolták meg, majd Párizst megkerülve az akkor Aureliana Civitas-nak hívták Orléans ostromába kezdtek. Az alán népcsoportba tartozó *goár* törzs harcosaival szövetkezett Flavius Aëtius (kb. 396–454) keletrómai hadvezér serege a Châlons-i csatában legyőzte a hunokat. Két évvel később, 453-ban Attila feleségül vett egy Ildikó (Ildico) nevű germán vagy gót lányt. Nászéjszakáján orrvérzés következtében meghalt. Egyes források a túl sok alkohol fogyasztása következtében beállt belső vérzésnek tulajdonítják a hun uralkodó halálát. Mások, köztük az izlandi *Völsunga saga* és *Poetic Edda* (róluk a SPIONS-saga 26., *Az alkalmazott törpológia alapjai* című fejezetében írtam részletesen) szerint Attilával új feleségének kése végzett. A legenda szerint hosszú gyászünnepek (strava) után a hun uralkodót hármas – arany, ezüst és vas – koporsóba helyezve, az időlegesen eltérített Tisza folyó medrében temették el alattvalói, majd mindazokat, akik ismerték temetésének helyét, kivégezték. A hun-magyar rokonság egyes hívői mindmáig próbálják megtalálni Attila koporsóját, és persze a vele eltemetett mesés kincseket. Pár évvel ezelőtt mérgegrágra fémdetektorral felszerelt, a hun viseletet imitáló jelmezekbe öltözött fanatikuskok, mongol minták alapján készített, bivalybőrrel bevont csónakon hajózták végig a Tiszát, de néhány második világháborús bombán, aknagránáton és fém hajóroncsokon kívül semmit sem találtak. Ha igaz a legenda, Attila sírja valószínűleg a folyó valamelyik, a szabályozás után holtággá vált, majd kiszáradt és betemetődött szakasza egykori medrében lehet. Korszerű, mélyen a talaj alá is belátó katonai radarberendezésekkel biztosan meg lehetne találni a kincset, de ilyen eszközökkel csak az amerikai hadsereg és az izraeli titkosszolgálat rendelkezik, s nincs garancia arra, hogy ha már fellelték, vagy a jövőben meg fogják találni a kincset, az információt megosztják majd a magyar illetékesekkel.

888: Letter to=from Bardo – XV. 8 (Strasbourg 03)

mesterművei közé tartozik. Az 1332-ben lezajlott forradalom után a város szabad köztársaság lett. Az 1348-ban kitört pestisjárványt követően itt rendezték az európai történelem egyik első pogromját: 1349. február 14-én több száz zsidót égettek meg a Főtéren. Az életben hagyottakat elűzték, s a 18. század végéig zsidó nem tartózkodhatott a városban. Különleges adót (*Pflastergeld*) vetettek ki a lóháton vagy szekéren a város utcáin közlekedő zsidókra. Közéletüket kolompolással kellett jelezniük, hogy a járókelők időben elfordíthassák a fejüket.

A strasbourgi polgárok közül sokan a gyűlölt zsidók átka következményének tulajdonították az 1518 júliusában kitört, az idősebb Pieter Brueghel által rajzban is dokumentált tánc-járványt¹¹ (*choreomania*, *Sydenham chorea*, *Szent Vitus*¹² *tánca*). Először egy tiszteletreméltó háziasszony, Frau Troffea kezdett vadul táncolni a katedrális előtti téren. Egy pillanatra sem állt le, étlen-szomjan pörgött, ugrándozott, rángatózott napokon át. Egy héten belül 34 polgár – férfiak és nők vegyesen – csatlakozott hozzá. Egy hónap múlva már 400-an táncoltak megállíthatatlanul az utcákon és tereken. Sokan közülük szívrohamot vagy gutaütést kaptak, másokkal a kifáradás végzett. Ahogy orvosi

888: Letter to-from Bardo – VI. 5 (Vitus 01)

feljegyzések, írásban fennmaradt prédikációk, krónikások, történészek visszaemlékezései és a városi tanács jegyzőkönyvei igazolják, a hatóságok előbb orvosokhoz, majd ördögűző papokhoz¹³ fordultak segítségért, hiába. Végül további táncra buzdították a megszállottakat, remélve, hogy maguktól kifáradnak és visszatérnek a szorgalmas munkához. Két nagyméretű, a céhek gyűléseinek megtartására szolgáló terem és egy gabonapiacot bocsátottak a táncolók rendelkezésére, sőt, színpadot is építettek nekik a katedrális előtt. Hogy a kúra hatásosságát fokozzák, zenészeket szerződtettek, akik éjjel-nappal játszották a talpalávalót. A zene hallatán még többen csatlakoztak a táncolókhöz, és a korábban táncolni kezdők is új erőre kaptak. Az egész Európára áttért tánc-járvány a 17. század közepén váratlanul véget ért, s azóta sem jelentkezett újra. Kitörésének okát mindmáig nem tudta kideríteni a tudomány. Talán a vitustánc génekbe ivódott emlékének köszönhető, hogy helyi barátaim szerint Strasbourgban működnek Franciaország legnépszerűbb diszkói.

Johannes Gutenberg (kb. 1400–1468) 1440-ben, Mainzban helyezte üzembe az első nyomdagépet. 1460-ban létesült az első strasbourgi nyomda. 1605-ben Johann Carolus (1575–1634) *Relation aller Fürnemmen und gedenckwürdigen Historien (Beszámoló az összes különleges és emlékezetes hírről)* címmel itt publikálta az első újságot. A hetilap tudósítói Európa számos nagyvárosából küldtek cikkeket. Az 1520-as években a város polgárai csatlakoztak a Martin Luther által elindított reformáció mozgalmához. A protestáns képprombolási szenvedélynek számos helyi templom és kolostor esett áldozatul.

Strasbourg addig szabad városát 1681-ben XIV. Lajos (1638–1715) Franciaország részévé nyilvánította. A város katedrálisát visszaadta a katolikus egyháznak. Bár komoly erőfeszítések történtek a protestánsok kiszorítására, a város lutheránus egyeteme az 1789-es francia forradalomig működni tudott. Itt tanult Goethe is. Claude Joseph Rouget de Lisle (1760–1836) a strasbourgi polgármester által 1792 április 25-én adott vacsora során, abszintmármorban komponálta a *La Marseillaise*-t. A forradalom idején a katedrális több száz szobrát megsemmisítették.

13 Az egyik ördögűző szerzetes, Timotheus testvér fennmaradt feljegyzései szerint, amikor végre sikerült kiűznie az ördögöt Frau Melzer testéből, az azonnal beköltözött az asszony ballabát lefogó Jakob Münzler hentesmester testébe, annak orlikán át. „Hopplá! Hopplá!”, kiáltotta Herr Münzler és olyan lendületesen kezdett táncolni, hogy leverte az ablakpárkányra helyezett gyertyatartót. Az égő gyertya meggyújtotta az ágytakarót, amelyen a másik három asszisztens által lefogott Frau Melzer feküdt. Csak a szerencsének köszönhető, hogy a közelben lábatlankodó Hansi Prieger asztalosinas nem vesztette el a lélekjelenlétét, és az ördögűzéshez használt vödörnyi szenteltvízzel leöntötte az égő ágytakarót, így az eszméletlenül fekvő asszony nem vált a lángok martalékává.

11 Az egész Európára áttért táncmánia első kitöréséről a 7. század történetírói tudósítottak. Az 1020-as években a németországi Bernburgban 18 paraszt kezdett el énekelni és táncolni a templom körül, megzavarva a karácsonyi istentiszteletet. 1237-ben Erfurtból Arnstadtba gyalogló gyermekek nagy csoportja kezdett el hirtelen ugrálni és táncolni az országúton, nagyon hasonlóan a harlemi patkányfogó legendájához. 1278-ban több mint 200 ember táncolt a németországi Meuse folyó hídján, amely a ritmikus mozgás következtében belengett és leszakadt. 1374-ben Aachenből indult újra a járvány, amely áttért Cologne, Flanders, Franconia, Hainaut, Metz, Strasbourg, Tongeren és Utrecht városokra is, majd megjelent Luxemburgban és Olaszországban. 1381-ben Augsburg polgárai kezdtek el táncolni. 1428-ban egy schaffhauseni szerzetes táncolta halálra magát. Ugyanabban az évben Zürichben is napokig táncolt egy csoport nő. A tánc-járvány a 16. században érte el csúcspontját. A strasbourgi eset mellett az 1536-os baseli gyermektáncot is feljegyezték az orvosok és történészek. „Több, a drefelhauseni Szt. Vitus kápolnát évente látogató nő addig táncol éjjel-nappal, amíg extázisban össze nem esnek. Amikor magukhoz térnek, nyugodtak maradnak a következő májusig, amikor Szent Vitus napja körül újra táncolni kezdenek. Egyikük már 20 éve táncol rendszeresen, egy másik pedig 32 éve.”, jegyezte fel Gregor Horst orvosprofesszor (idézet Midelfort, H. C. Erik *A History of Madness in Sixteenth-Century Germany* című könyvéből – 2000, Stanford University Press, NL nyersfordítása)

12 Szent Vitus (†303) Diocletianus (244–311) és Maximian (kb. 250–310) társaságú uralkodásának idején Sziciliában, a mai Mazara del Vallo környékén született. Bár Rómában meggyógyította Diocletianus fiát és más csodákat is véghezvitt, a császár parancsára forró olajjal teli üstbe vetették és lassú tűzön megfőzték, mert nem volt hajlandó megtagadni keresztény hitét. Legendája szerint a mártír fennhangon imádkozott, énekelt és táncolt az üstben. Az emlékére szentelt napon a hívők táncol és énekel ünnepelnek. A mártír a gyógyszerek, vendéglősök, sörfőzők, vincellek, rézművesek, táncosok és színészek, fiatalok, háziállatok és az epileptikusok védőszentje. Védelmet nyújt villámcsapás, állatok támadása és a későn ébredés ellen. A leggyakrabban üstben ülve ábrázolják, kezében palmaággal, vagy könyvvel, hollóval, sással, kakassal. Karcsonjtját és koponyáját Prágában, a tiszteletére emelt székesegyházban őrzik.

A székesegyház tornyát is le akarták bontani az egyenlőség nevében, de végül a lelkes forradalmárok megelégedtek a torony csúcsára helyezett, bádoból készült, pirosra festett, óriási frígiai sapkával.

Az 1870–71-es francia-porosz háború után (amelynek a város művészeti múzeuma és a felbecsülhetetlen értékű térképritkaságokat és középkori kéziratokat tartalmazó könyvtára is áldozatául esett) Strasbourgot az újonnan létrejött Német Birodalom annektálta. A város körül masszív erődítményrendszert építettek a németek, amelyet az első világháború után, amikor Strasbourg újra francia kézbe került, összekapcsoltak a Maginot-vonallal.¹⁴ Lengyelország lerohanását követően, 1939 szeptember 1–3. között a város teljes lakosságát evakuálták. A Wehrmacht csapatainak 1940. júniusában történt megérkezéséig Strasbourg teljesen üresen állt. A francia kapituláció után a várost, Elzász-Lotharingia tartománnyal együtt Németországhoz csatolták, zsinagógáját lerombolták. Az 1940 június 28-án a városba látogató Adolf Hitler a katedrális a „német nép szentélyévé”, vagy az Ismeretlen Katona emlékművévé akarta nyilvánítani. Az Óváros épületeiben is óriási károkat okozva, 1943-tól folyamatosan bombázták a várost a Szövetségesek. Súlyosan megsérült a katedrális is. A második világháború bejeződése után Elzász-Lotharingia, fővárosával együtt újra Franciaország része lett.

A szennyezett levegőtől fulladozva, köhögési rohamokkal küszködve jártuk körül a katedrális. Légzési nehézségeinket a székesegyház belsejét vastagon borító tömjénfüst tovább fokozta. Éppen istentisztelet zajlott a füstben, a bűnösök köhögve, harákolva vallási himnuszokat énekeltek. Az ugyancsak köhögő, harákoló pap és a fulladozó ministránsok serege bumfordi balettet lejtve, megszállottan lóbálták a füstölőket. Bár szívesen tanulmányoztuk volna hosszabb ideig a katedrális, valamint a hatalmas épületben őrzött kincseket, de a mindkettőnket kínzó köhögő-görcsök és légszomj gyorsan kiűztek bennünket a szent füstből. Különösen a több ezer szoborral és szabadkőműves szimbólumokkal dekorált homlokzatot (ez volt az egyik első európai templom-homlokzat, amelyet előzetesen, papíron megterveztek), és a déli oldalkápolnában elhelyezett 18 méter magas asztronómiai órát szerettem volna behatóbban megvizsgálni. Az óra első változatát (*Dreikönigsuhr – A három királyok órája*) 1352–1354 között építették.

14 A Maginot-vonalról a SPIONS-eposz 28., *Verdun és a Maginot-vonal – A háború képzőművészete* 2. című fejezetében írtam részletesen.

1547-ben, Christian Herlin irányításával új, ma a strasbourgi Dekoratív Művészetek Múzeumában látható óra építésébe kezdtek, amelyet Conrad Dasypodius és a Habrecht fivérek közreműködésével 1571-ben fejeztek be. Ezt az órát Tobias Strimmer svájci művész festményei díszítették.

A most is működő, nemcsak az aktuális időt, hanem az égi konstellációk változását, a napéjegyenlőségek és a húsvéti ünnepek évről-évre változó idejét is meghökkentő pontossággal mutató órát a Dasypodius-féle szerkezet házába, 1838–1843 között építette be Jean-Baptiste Schwilgué. A legenda szerint az első óra építőjének szeméit (a prágai asztronómiai óra megalkotójának látószerveihez hasonlóan), a kegyes megrendelő utasítására kiszúrták a munka elvégzése után, nehogy még egy hasonló tökéletességű szerkezetet építhessen.

„Too much!”,¹⁵ mondta a SPIONS frontembere, amikor utoljára visszaneztünk a katedrális homlokzatára. Ezt a gótikus építészetre és a szabadkőműves szimbolikára egyaránt értette. Beültünk a Zsiguliba, széttéptem a tilosban parkolásért a szélvédőre helyezett büntetőcédulát, és elindultunk Reims felé. Útközben arról beszélgettünk, hogy a SPIONS vizuális anyagait, zenei és verbális üzeneteit minden körülmények között minimalista szikársággal kell megterveznünk, hiszen az emberek csak kevés szóból, jelből megkomponált, egyszerű közléseket értenek.¹⁶ Nem hívőkre, hanem értőkre volt szükségünk. Bár a zeneipar, benne a koncertszervezés és lemezkiadás nyilvánvalóan a szabadkőművesek irányítása alatt áll világszerte, semmiképpen sem szabad beleesnünk a rájuk jellemző lélekgyilkos hókuszpókuszolás csapdájába. „Az igaz, hogy 3x8=24”¹⁷, de ennek nem misztikus okai vannak, hanem a képlet egyszerűen a sorsformáló egyenlőtlenéget demonstrálja: az időnek nemcsak mennyisége, hanem változó minősége is van”, mondta a frontember, és feltett egy David Bowie számokat tartalmazó kazettát. „...I look at my watch it says 9:25 and I think / „Oh God I’m still alive”...”¹⁸

Folytatása következik

15 „Túl sok!”

16 A Strasbourgba, majd onnan Reims-be vezető utunk során folytatott beszélgetéseink részleteivel három évtizeddel később, a frontember *Letter to=from Bardo* című tanulmánykötetében találkoztam újra. A SPIONS eposz jelen fejezetét, mint az előző néhányat is, a kötethez készült digitális kollázsaimmal illusztráltam. A kötet a SPIONS hivatalos honlapján, fejezetekre bontva kerül internetes közlésre: <http://spions.webs.com/library.htm#702642375>

17 A később a SPIONS címerpajzsára is felkerült képletet, állítása szerint IPUT, St. Aubry Tamás fejlesztette ki, az 1970-es évek elején. Ars poeticájának megfelelően a SPIONS a kezdetektől igyekezett minden gondolati rendszerből átvenni az értékeket.

18 „...Az órára nézek 9:25 mondja és azt gondolom / Ó Istenem még mindig élek...” Részlet David Bowie: *Time* című dalának szövegéből (az *Aladdin Sane* albumról, 1973, RCA Records – NL nyersfordítása)

888: Letter to=from Bardo – IX. 3 (Strasbourg o2)

